

ANALITZANT UN TEXT DE L'ASSAIG... DE LOCKE

*En segon lloc, l'altra font amb què l'experiència abasteix d'idees l'enteniment és la percepció de les operacions interiors de la nostra ment, en ser aplicada a les **idees** que abasta. Aquestes operacions, quan l'ànima reflexiona sobre elles i les considera, deparen a l'enteniment una altra sèrie d'idees, les quals no podien haver-se derivat de les coses externes. Tals són «la percepció», «el pensar», «el dubtar», «el creure», «el raonar», «el conèixer», «el desitjar» i totes les diferents activitats de les nostres pròpies ments, dels quals, essent-ne nosaltres conscients i observant-les en nosaltres mateixos, rebem en el nostre enteniment idees tan distintes com les que tenim dels cossos que afecten els nostres sentits. Aquesta font d'idees que cada home té en si mateix, tot i que no procedeix de la sensació, perquè res no té a veure amb objectes externs, malgrat que s'hi assembla força, seria molt encertat anomenar-la, amb força propietat, «sentit intern». Però així com anomeno a aquella «**sensació**», anomeno a aquesta «**reflexió**», perquè proporciona les idees quan la ment les abasta reflexionant sobre les seves pròpies operacions internes. Per 'reflexió', doncs, d'ara endavant voldré dir la comprensió que posseeix la ment de les seves pròpies operacions i la forma d'elles, per raó de la qual arriben a ser idees d'aquestes operacions en l'enteniment.*

John Locke: *Assaig sobre l'enteniment humà*. Cap. 1, § 4

QÜESTIONS:

- 1.- Esquema o resum. Caldrà mostrar l'estructura conceptual del text i els arguments principals que hi apareixen.
- 2.- Analitzi els termes que apareixen subratllats al text.
- 3.- Desenvolupi el tema de l'origen de les idees en Locke i indiqui com es relaciona amb altres temes de filosofia.
- 4.- Pot respondre a una d'aquestes dues qüestions:
 - a) Relacioni el problema de l'origen de les idees en Locke amb altres plantejaments que hagin analitzat aquest mateix problema, en altres èpoques de la Història de la Filosofia.
 - b) Elabori una composició filosòfica, degudament argumentada, al voltant de l'origen de les idees.

Selectivitat. Galícia, 1993.

ESQUEMA DE RESPOSTA

Qüestió 1ª (és de caire analític).

Locke empra la primera persona del singular («anomeno», «voldré dir») i la primera persona del plural («nosaltres», «rebem») en el sentit d'un enunciadore universal.

El text comença tractant una «segona» mena d'idees. Les primeres idees són les que provenen de les coses externes.

1. *l'altra font amb què l'experiència abasteix d'idees l'enteniment és la perfecció de les operacions de la nostra ment dins nostre, aplicada a les **idees** que abasta pels sentits.*

Tot seguit, Locke desenvolupa la tesi afirmada a 1.

Quan:

2. *quan l'ànima les reflecteix i considera aquestes operacions de la ment.*

Aleshores:

3. *aquestes operacions deparen a l'enteniment una altra sèrie d'idees, les quals no ha adquirit de les coses externes.*

Locke posa exemples d'operacions mentals i defineix també què ha de ser considerat operació mental.

4. *Tals són «la percepció», «el pensar», «el dubtar», «el creure», «el raonar», «el conèixer», «el desitjar» i tots els diferents actes de les nostres pròpies ments, són actes conscients de les nostres ments de les quals rebem idees distintes.*

Com que [Locke estableix una analogia entre la formació d'aquestes idees produïdes per operacions mentals i la formació d'idees produïdes pels sentits]

5. *nosaltres mateixos, rebem en el nostre enteniment idees tan distintes com les que tenim dels cossos que afecten els nostres sentits.*

Locke explica aleshores el nom que dóna a aquestes idees produïdes per operacions de la ment.

6. *seria molt encertat anomenar la font d'aquestes idees «sentit intern»,*

Tot i que [precisa Locke oposant-se a la denominació de sentit intern]

7. *aquesta font d'idees que cada home té en si mateix ... no procedeix de la sensació*

Perquè [8 és la causa de 7]

8. *aquesta font d'idees ... res té a veure amb objectes externs*

Locke presenta finalment la paraula precisa.

9. *anomeno a aquesta font d'idees «reflexió»*

Perquè [10 és la raó d'aquesta denominació]

10. *aquesta font proporciona les idees que la ment abasta reflexionant sobre les seves pròpies operacions internes.*

I finalment, Locke arriba en aquest text a la següent conclusió:

11. *Les operacions de l'enteniment arriben a produir idees [d'operacions mentals].*

Perquè

12. La ment posseeix comprensió [i això és la reflexió] de les seves pròpies operacions i de la forma d'aquestes.

Qüestió 2ª (és de caire conceptual)

Malgrat que totes les idees tenen com a origen l'experiència, Locke contraposa dos tipus d'idees (que Leibniz considerarà irreductibles): les idees de sensació i les idees de reflexió.

- Allò que coneixem són idees, val a dir no coneixem la realitat externa tal com és, sinó en la manera com impressiona en la nostra ment.
- Les idees de sensació corresponen als sentits, a les coses externes, als cossos.
- Les idees de reflexió corresponen al sentit intern, són les operacions internes de la nostra ment, els actes conscients de la ment, la percepció, el pensar, el dubtar, el creure, el raonar, el conèixer, el desitjar i la comprensió de les operacions mentals que executa la nostra pròpia ment. Les idees de reflexió són les que la pròpia ment produeix per efecte de les operacions mentals que realitza.

Qüestió 3ª (és una qüestió de relació)

Es pot plantejar com una passejada per les respostes diverses que s'ha donat al problema de l'origen de les nostres idees. En tot cas, ha de quedar clar que segons Locke hi ha dues classes d'idees. D'una banda, les idees de sensació són l'efecte de la impressió de les coses externes sobre les nostres idees. Amb les idees de sensació la nostra ment efectua operacions mentals i és conscient de fer-les. Això dóna lloc a una segona mena d'idees, les idees de reflexió, que neixen de la consciència que la ment té d'estar operant amb idees de sensació.

El problema de l'origen de les idees es pot relacionar amb el de si la ment és activa o passiva i amb si totes les idees neixen (o no) de la consciència)

Qüestió 4ª (és una qüestió de redacció i de relació)

A.- Es pot relacionar amb Descartes per a qui existien tres menes d'idees: innates, adventícies i factícies. En canvi, per a Locke n'hi ha dues: de sensació i de reflexió. També es pot relacionar amb Freud que va posar en crisi el paradigma segons el qual les idees i la raó tenen un origen conscient.

B.- Qui està a favor de Locke ha d'acceptar:

- Que el nostre pensament té un origen passiu, ja que les primeres idees són de sensació.
- Que hi ha un element actiu en el pensament: l'elaboració d'idees de reflexió o operacions mentals conscients de si mateixes.
- Que tant percebre, com dubtar, desitjar o raonar són operacions mentals conscients de si mateixes.

Qui està en contra de Locke, en canvi, ha d'acceptar (com a mínim) alguna d'aquestes tesis:

- Que les operacions mentals són operacions imposades per la societat o la cultura d'un període històric definit.
- Que l'origen de bona part de les nostres idees és inconscient.
- Que el pensament és lliure i no depèn passivament de les idees que rep de l'exterior.

Adaptació d'un comentari elaborat per Francisco Caballero i Maite Larrauri, del llibre *Preparar la selectividad*. Madrid: Santillana, 1994.